

การศึกษาการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัย ขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

The study of management for the prevention and mitigation of flood
in Tambon Khao Daeng, Saba Yoi District , Songkhla Province.

นวัต เล็กอาราม¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง และ (2) เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง มีการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วสรุปเป็นความเรียงในลักษณะการพรรณนา (Descriptive)

ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา มีขั้นตอนดังนี้ ก่อนเกิดภัยพิบัติ (Predicate Period) ดำรวจพื้นที่เสี่ยงภัยและสถานที่ปลอดภัย พร้อมสำรวจ เส้นทางอพยพ สำรองอาหารและน้ำดื่ม จัดเตรียมทรัพยากรกู้ภัยและอุปกรณ์ช่วยชีวิต บุคลากรชุดกู้ชีพกู้ภัยประจำตำบล (OTOS) ไว้ เตรียมระบบสื่อสารในภาวะฉุกเฉิน รวมทั้งมีการจัดตั้งศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง มีระบบการบริหารจัดการสาธารณภัยระดับชุมชน หรือ Community Based Disaster Risk Management (CBDRM) มี อปพร.จำนวน 32 คน พร้อมจัดทำแผน เฉพาะกิจป้องกัน และจัดทำแผนเผชิญเหตุป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย แผนเตรียมความพร้อมรับมืออุทกภัย ระยะเวลาที่เกิดภาวะฉุกเฉินจากการเกิดภัยพิบัติ (Emergency Period) เมื่อเกิดอุทกภัย ดำเนินการ ตรวจสอบและแจ้งภัย การฟื้นฟูในระยะเร่งด่วน (Early Recovery Period) มีการจัดตั้งหน่วยบรรเทาทุกข์ จัดให้มีการปฐมพยาบาล และดูแลให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย

¹ สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่นมหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40002 ประเทศไทย

ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างพอสมควร การฟื้นฟูในระยะยาว (Long-term Recovery Period) ฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ส่งเสริมการประกอบอาชีพ ให้การสงเคราะห์ครอบครัวและให้การศึกษากับบุตรของผู้ประสบภัย

คำสำคัญ: องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อุทกภัย

Abstract

This study aimed (1) to study the problems and causes of problems in the management of prevention and flood mitigation of Tambon Khao Daeng, and (2) to provide feedback for prevention. The flood of Tambon Khao Daeng, Saba Yoi district in Songkhla province, using data from the interview sample. A summary analysis of the data is arranged in a manner to depict. (Descriptive)

The results showed that the Management to prevent and mitigate flood of Tambon Khao Daeng, Yoi district in Songkhla with the following steps before the disaster (Predisaster Period) Tambon Khao Daeng community with a safe place to explore the risk and evacuation route and explore the food food and drinking water. Provide resources and rescue equipment, first aid kits, rescue personnel, the district Rescue (OTOS) to provide communications in emergencies. Including the establishment of the Center for Prevention and Mitigation Tambon Khao Daeng. The community level disaster management system. Or Community Based Disaster Risk Management (CBDRM) is a blessing. Consisted of 32 people and plans to prevent and resolve flood statements. And prepare contingency plans Flood Prevention and Flood preparedness plan and evacuation plan, including the establishment of the Centre for the Prevention and flood statements. Emergency period of disasters (Emergency Period) on the flood disaster monitoring and alerting. Rescue teams set to a set. So check and rescue operation and to notify Center Director's Statement Tambon Khao Daeng The revival in urgent (Early Recovery Period) have established relief. Provide first aid Care and assistance for the victims. To live with it. Rehabilitation, long-term (Long-term Recovery Period) reconstruction living conditions of the people. Promoting occupational Provide relief to families and Provide scholarships to the children of the victims

Keywords: Local government management, flood prevention and flood mitigation.

บทนำ

การเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้แต่เราสามารถป้องกันได้ โดยเฉพาะ “อุทกภัย” นับเป็นภัยทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศไทยมากที่สุด (ภาณุมาศ กำคำเพ็ชร, 2550) กรณีอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา อุทกภัยครั้งนี้เริ่มขึ้นตั้งแต่วันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2553 จนกระทั่งสถานการณ์คลี่คลายทั้งหมดเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2553 เกิดอุทกภัยอย่างหนักส่งผลกระทบต่ออย่างมากทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ครอบคลุมในทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาคเกษตรกรรมและภาคธุรกิจบริการ ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาการบริหารจัดการเพื่อการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลาว่าเป็นอย่างไร ซึ่งผลการศึกษาจะช่วยลดความเสี่ยงความรุนแรง และความเสียหายที่เกิดขึ้นให้น้อยที่สุด รวมทั้งประชาชนจะได้รับประโยชน์สูงสุดต่อการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง ต่อไป (อาคม ใจแก้ว และคณะ, 2544)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการบริหารจัดการเพื่อการป้องกัน และบรรเทาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา
2. เพื่อนำเสนอข้อเสนอนะในการบริหารจัดการเพื่อการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ใช้แนวคิดด้านการศึกษาต่อการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย ซึ่งมี 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยที่เกิดจากธรรมชาติ ได้แก่ ฝนตกหนัก น้ำท่าล้นตลิ่ง อิทธิพลน้ำทะเลหนุน และการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม และปัจจัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ได้แก่ การตัดไม้ทำลายป่า การสร้างสิ่งปลูกสร้างขวางทางน้ำ การสูบน้ำบาดาล และการทำลายคันป้องกันน้ำท่วม (เทพพรณี เสดตสุบรรณ, 2541) ที่มีผลต่อระบบบริหารจัดการเพื่อการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยในการดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบในการศึกษา เรื่องการบริหารจัดการเพื่อการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยการศึกษาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการเพื่อการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง จำนวน 48 คน แนวคิดที่ใช้คือ แนวคิดอุทกภัย วิธีการศึกษาใช้แบบสัมภาษณ์ กลุ่มผู้

กำหนดนโยบาย กลุ่มผู้ปฏิบัติตามนโยบาย และกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบ ภารกิจในการบริหารจัดการ อุทกภัยแบ่งเป็น 3 ระยะคือ ภารกิจก่อนการเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังการเกิดภัย(สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545) โดยกิจกรรมในแต่ละกลุ่มภารกิจ จะต้องมีศักยภาพในการประสานความร่วมมือปฏิบัติงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็น ขั้นตอนและต่อเนื่อง ซึ่งทุกกิจกรรมดังกล่าวจะปรากฏตามแผนป้องกันและบรรเทาอุทกภัยของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดแนวทางการวางรากฐานการพัฒนาอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ในด้านการพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม ซึ่งได้ระบุถึงการปรับระบบบริหารจัดการ ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและมีกลไก กำกับดูแล การบังคับใช้ อย่างจริงจัง ดังนั้นประเทศไทยควรมีแผนยุทธศาสตร์ด้านการป้องกัน และบรรเทาอุทกภัย (Disaster Management) เป็นยุทธศาสตร์สำคัญอันดับต้นของการพัฒนา ประเทศ ต่อไป (ไทยภาคี ธรรมมจล, 2544)

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาถึงเรื่องการศึกษาการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและบรรเทา อุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา มีกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ บุคลากรในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา จำนวน 48 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างคำถาม (Structured Interview) ที่ผู้ศึกษาได้ สร้างขึ้น มีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแนวคำถาม เพื่อตอบใจทฤษฎีการศึกษาในเบื้องต้น โดยใช้ คำถามแบบกึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การตรวจสอบ การจัดทำ การวิเคราะห์ ข้อมูล การสรุปรายงานและการนำเสนอสรุปรายงานผล เป็นความเรียงในลักษณะการพรรณนา (Descriptive)

ผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ขององค์การบริหาร ส่วนตำบลเขาแดง อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ดังนี้

ก่อนเกิดภัยพิบัติ (Predisaster Period)

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง มีการดำเนินแก้ปัญหาอุทกภัยโดยถูกจัดไว้ในงานป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย สำนักงานปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง มีผลการศึกษาการ ดำเนินการก่อนเกิดภัยพิบัติ ดังนี้

1. การสำรวจพื้นที่เสี่ยงพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง มีการประสานกับผู้นำชุมชนในพื้นที่เพื่อร่วมกันสำรวจพื้นที่เสี่ยงภัยในกรณีฉุกเฉิน หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งไผ่ หมู่ที่ 2 บ้านสวนชาม หมู่ที่ 3 บ้านไร่-บ้านนา หมู่ที่ 5 บ้านสำนักเขอะ ซึ่งทั้ง 4 หมู่บ้านมีพื้นที่เสี่ยงเต็มพื้นที่ทั้งสิ้น

2. การจัดทำข้อมูลสถานที่ปลอดภัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง มีการจัดทำข้อมูลสถานที่ปลอดภัยประจำชุมชนในพื้นที่ตำบลเขาแดงไว้ ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งไผ่ มีสถานที่ปลอดภัย คือ โรงเรียนทุ่งไผ่ มีปริมาณที่รับได้ 1,000 คน หมู่ที่ 6 บ้านถ้ำตลอด มีสถานที่ปลอดภัย คือ อบต.เขาแดง มีปริมาณที่รับได้ 500 คน และโรงเรียนถ้ำตลอด มีปริมาณที่รับได้ 1,000 คน

3. การสำรวจและจัดทำข้อมูลเครื่องมือ และอุปกรณ์การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยจากทุกส่วนราชการในพื้นที่พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง ได้จัดให้มีการสำรวจมีการจัดเตรียมทรัพยากรกู้ภัยและอุปกรณ์ช่วยชีวิตเบื้องต้น ได้แก่ 1) ชุดกู้ชีพกู้ภัย 2) เครื่องมือสื่อสารวิทยุสื่อสาร ไว้ใช้กรณีอยู่ในภาวะฉุกเฉิน 3) ชุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น 4) เครื่องกำเนิดกระแสไฟฟ้า 5) บุคลากรงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ถือเป็นสิ่งที่ต้องมีการเตรียมความพร้อม

4. การประชาสัมพันธ์พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนโดยใช้ช่องทางการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ รถเคลื่อนที่เร็ว หนังสือราชการแจ้งประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ อินเทอร์เน็ต หอกระจายข่าว และประชาสัมพันธ์ผ่านเวทีประชาคมต่างๆ ณ ศาลาประชาคมในแต่ละหมู่บ้าน จำนวน 3 หมู่บ้านที่มีความเสี่ยงมากที่สุด ได้แก่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 6

5. การพัฒนาศักยภาพ อปพร. พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง มีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการฝึกอบรมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) อาสาสมัครรุ่นแรกทีสำเร็จการฝึกจนได้รับประกาศนียบัตรรับรองและมีการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ ปัจจุบันปี พ.ศ.2556 จำนวน 32 คน

6. การจัดทำบัญชีข้อมูล โครงการถนน สะพาน ท่อเหลี่ยม/ท่อกลม แหล่งน้ำ คันกั้นน้ำ คลองระบายน้ำ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง มีการสำรวจข้อมูลและจัดทำบัญชีข้อมูลถนน สะพาน ท่อเหลี่ยม/ท่อกลม แหล่งน้ำ คันกั้นน้ำ คลองระบายน้ำ การซ่อมบำรุงหรือปรับปรุงเพื่อเพิ่มการไหลของน้ำ

7. การรวบรวมสถิติปริมาณน้ำฝน พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง มีการกำหนดการติดตามรวบรวมสถิติการจาดบันทึกและการรายงานปริมาณน้ำฝนประจำเดือนของสถานีวัดน้ำฝนสำหรับชุมชนให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ตลอดเวลา พร้อมทั้งตรวจสอบปริมาณน้ำฝน ข้อมูลระดับน้ำทะเล ระดับน้ำในแม่น้ำ รวมทั้งบริเวณที่อาจเกิดอุทกภัย และแจ้งประชาชนในพื้นที่ถึงการให้

ความสำคัญในการรับรู้ข่าวสารการพยากรณ์อากาศของกรมอุตุนิยมวิทยาที่ออกประกาศเป็นระยะ ๆ กรณีเกิดเหตุการณ์ฝนตก

8. การวางแผนเพื่อรองรับการเผชิญเหตุ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง มีการจัดทำแผน ดังนี้

8.1 แผนเฉพาะกิจป้องกันและแก้ไขปัญหาคู่ทกภัย ประจำปี 2555 ที่ระบุถึงความสำคัญของปัญหาการเกิดคู่ทกภัยในพื้นที่ตำบลเขาแดง ภารกิจมี 4 ข้อดังนี้ (1) ให้ความช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัย (2) ประสานกับหน่วยงานทางอำเภอ/ฝ่ายปกครองในท้องที่ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย (3) จัดเตรียมความพร้อม กำลัง อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ (4) จัดให้มีการรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ การช่วยเหลือผู้ประสบภัย เตือนภัย รวมทั้งอาสาสมัครอื่น ๆ ให้พร้อมปฏิบัติหน้าที่ตลอด 24 ชั่วโมง

8.2 จัดทำแผนเผชิญเหตุ ป้องกันและแก้ไขปัญหาคู่ทกภัย เพื่อเตรียมการรองรับกับสถานการณ์ตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 16 (7.29) โดยจัดทำเป็นประจำทุกปี

8.3 แผนเตรียมความพร้อมรับมือคู่ทกภัย แผนนี้มีกิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) มีการจัดทำแผน 2) อบรมเตรียมความพร้อม

8.4 แผนการอพยพประชาชน อันเป็นการเคลื่อนย้ายประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยไปตามเส้นทางที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ไปสู่สถานที่ปลอดภัยได้ทันต่อเหตุการณ์

9. การฝึกซ้อมแผน พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง มีการซักซ้อมแผนเฉพาะกิจป้องกันคู่ทกภัย ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ทั้งภาครัฐ เอกชน อาสาสมัครในพื้นที่มีรูปแบบการฝึกซ้อมโดยมีการฝึกอบรม อปพร. สมาชิก อส. และกรรมการหมู่บ้าน ให้พร้อมรับมือและสามารถช่วยเหลือเมื่อเกิดสาธารณภัยได้อย่างทันทั่วถึง

10. การจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจป้องกันและแก้ไขปัญหาคู่ทกภัย และศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง พ.ศ.2555 รวมทั้งประสานแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในระดับอำเภอ จังหวัด และระดับชาติ มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

10.1 จัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจป้องกันและแก้ไขปัญหาคู่ทกภัย องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง ปี 2555 โดยมีการจัดทำคำสั่งจัดตั้งศูนย์ มีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ หน่วยช่วยเหลือหน่วยประสานการช่วยเหลือกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จำแนกเป็น 1) ส่วนบังคับบัญชาและ

อำนาจการ มีหน้าที่ควบคุม สั่งการ อำนาจการ การรักษาความสงบเรียบร้อย การแจ้งเตือนภัย และการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) ส่วนวางแผน มีหน้าที่จัดทำแผนปฏิบัติการ จัดการประชุม การติดตามสถานการณ์อุทกภัย การประเมิน วิเคราะห์ การแจ้งเตือนภัย 3) ส่วนปฏิบัติการ มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการตามที่ได้ระบุไว้ในแผนปฏิบัติการ 4) ส่วนสนับสนุน มีหน้าที่จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก ตามแผนที่ส่วนวางแผนกำหนดไว้ หรือตามที่อยู่อาศัยร้องขอ 5) ส่วนการเงินและธุรการ มีหน้าที่ เมื่อเกิดเหตุสาธารณภัยจะมีหน้าที่คิดคำนวณหาต้นทุนมูลค่าความเสียหาย การชดเชยความเสียหายตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติในกรณีฉุกเฉิน

10.2 จัดตั้งศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง พ.ศ. 2555 ดำเนินการขับเคลื่อนแผนงานให้เป็นจริงโดยผสมผสานแผนที่เกิดขึ้นเข้ากับอปพร. โดยมีผู้รับผิดชอบหลัก 3 ส่วน คือ 1) คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง 2) ทีมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน หรือ “อปพร.” 3) ฝ่ายกู้ภัย มีหน้าที่ช่วยเหลือร่วมกับทีมรักษาความสงบตรวจดูบ้านเรือนทุก ๆ ครั้วเรือน

11. การสาธารณสุขพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีระบบการบริหารจัดการสาธารณภัยระดับชุมชน หรือ Community Based Disaster Risk Management (CBDRM)

12. การเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง ดำเนินการประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อมร่วมกับสถานการณ์อุทกภัย

13. การติดตามสถานการณ์และตรวจสอบปริมาณน้ำฝน พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง มีการติดตามสถานการณ์ในพื้นที่เสี่ยงภัยและพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อวิเคราะห์สภาพความรุนแรงเป็น 3 ระดับ ได้แก่ รุนแรงมาก ปานกลาง เล็กน้อย

ระยะเวลาที่เกิดภาวะฉุกเฉินจากการเกิดภัยพิบัติ (Emergency Period)

ในภาวะฉุกเฉินจากการเกิดภัยพิบัติพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง 1) มีการจัดตั้งศูนย์อำนาจการเฉพาะกิจเพื่อเป็นศูนย์สั่งการ และประสานหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือ ผู้ประสบอุทกภัย 2) มีการสั่งการและแก้ไขปัญหาสาธารณภัยอย่างมีเอกภาพ 3) มีการแจ้งเตือนภัยให้ประชาชนในพื้นที่ทราบ โดยผ่านทางอาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และเครือข่ายเฝ้าระวังแจ้งเตือนภัยในระดับตำบล/หมู่บ้าน โดยใช้ระบบสื่อสารและสื่อประชาสัมพันธ์เช่น เสียงตามสาย วิทยุชุมชน และหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน 4) การเข้าระงับเหตุเพื่อลดระดับความรุนแรงของภัยพิบัติและความสูญเสียที่เกิดขึ้น 5) มีทีมกู้ชีพกู้ภัยที่สามารถเข้าค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัย

6) มีการปฐมพยาบาลผู้บาดเจ็บ และอพยพประชาชนออกนอกพื้นที่ประสบภัย โดยการจัดให้อาหาร น้ำดื่ม เสื้อผ้า ที่พักฉุกเฉิน เวชภัณฑ์ 7) มีการติดต่อสื่อสารให้ครอบคลุมพื้นที่ประสบภัย 8) การอพยพประชาชนให้พ้นจากเขตประสบสาธารณภัย ตามเส้นทางที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ไปสู่สถานที่ปลอดภัยได้ทันเหตุการณ์ ไม่มีผู้ได้รับบาดเจ็บหรือสูญเสียชีวิต 9) ผู้บาดเจ็บจะได้รับการปฐมพยาบาลเบื้องต้น จากทีมช่วยเหลือผู้ประสบภัยซึ่งได้รับการอบรมเกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเบื้องต้นก่อน แล้วส่งต่อไปให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้ดูแล 10) การดูแลความปลอดภัยบริเวณสถานที่เกิดสาธารณภัย และสถานที่รองรับการอพยพของประชาชน โดยมีการประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน ว่าสถานที่ดังกล่าวเป็นสถานที่เกิดสาธารณภัย และห้ามมิให้ผู้ใดเข้าไปยังบริเวณสถานที่เกิดสาธารณภัย ถ้ายังไม่มีความปลอดภัยเพียงพอ โดยจะมีการจัดเวรยามเป็น อปพร. ในพื้นที่ ทั้งยังมีการประสานกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ให้จัดกำลังตรวจลงพื้นที่สังเกต ตลอด 24 ชั่วโมง

การฟื้นฟูในระยะเร่งด่วน (Early Recovery Period) ผลการศึกษาพบว่า

1. มีการจัดให้มีการปฐมพยาบาลและการบรรเทาทุกข์ ที่หน่วยบรรเทาทุกข์หรือสถานที่อพยพ และดูแลให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างพอสมควร
2. การประเมินความเสียหาย และการให้ความช่วยเหลือที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประสบภัย โดยองค์การบริหารส่วนตำบล มอบหมายส่วนโยธาออกสำรวจพื้นที่เสียหายร่วมกับผู้นำชุมชน และดำเนินการซ่อมแซมโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคต่าง ๆ ตามความเหมาะสมเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้
3. การสำรวจสิ่งสาธารณูปโภคที่ชำรุดเสียหาย โดยองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมายให้ส่วนโยธาขององค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่ในการประเมินและวางแผนในการบูรณะและซ่อมแซม
4. การกำจัดสิ่งปฏิกูล การรื้อถอนทำลายซากปรักหักพัง โดยองค์การบริหารส่วนตำบล มีการกำจัดสิ่งปฏิกูล และรื้อถอนทำลายซากปรักหักพัง โดยการให้เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนร่วมช่วยกัน
5. องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดงให้ความช่วยเหลือด้านวัสดุ และงบประมาณในบางส่วน และจัดทีมช่างออกให้ความช่วยเหลือประชาชนตามคำร้องขอความช่วยเหลือ
6. องค์การบริหารส่วนตำบลภูเขาแดงมีการประสานให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเข้าไปดูแลด้านสุขภาพ และฟื้นฟูจิตใจ ร่วมกับเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล

การฟื้นฟูในระยะยาว (Long-term Recovery Period) ผลการศึกษาพบว่า

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดงได้มีการฝึกอบรมอาชีพ และมีการจ้างงานโดยองค์การบริหารส่วนตำบล มีการให้การสงเคราะห์แก่ครอบครัวของผู้ที่ประสบภัยอย่างต่อเนื่องให้ทุนการศึกษาแก่บุตรของผู้ประสบภัย

สรุป

ผู้ศึกษาสามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ว่า ปัญหาการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

ก่อนเกิดอุทกภัย

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง ยังขาดความตระหนักในการป้องกันและการเตรียมความพร้อมเพื่อจัดการกับสภาวะฉุกเฉิน อันเกิดจากปัญหาการสร้างและการกำหนดจำนวนทรัพยากรในการจัดการสภาวะฉุกเฉิน ให้สอดคล้องกับสภาพความเสี่ยงของท้องถิ่น แม้จะมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ หรือได้รับการอบรมด้านการกู้ภัยมาโดยตรง เป็นทีมกู้ชีพกู้ภัยที่เข้มแข็ง พร้อมเผชิญเหตุได้ทุกเมื่อ หากแต่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดงยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญถึงการเตรียมความพร้อมในการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย ทั้งเจอบัญหาระบบการเตือนภัย กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถเตือนภัยหรือเหตุฉุกเฉินได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร รวมถึง องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดงยังขาดการศึกษาวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการป้องกัน และบรรเทาอุทกภัยอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เนื่องจากมีบุคลากรและงบประมาณที่จำกัดทำให้การดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยส่วนใหญ่เป็นการช่วยเหลือและฟื้นฟูในปัญหาเฉพาะหน้า

ระหว่างเกิดอุทกภัย

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดงยังขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีการเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับสถานการณ์อุทกภัยได้อย่างทั่วถึง ขาดการประสานงาน และการสนับสนุนด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แม้จะมีเครื่องจักรกล เครื่องมือเครื่องใช้ และอุปกรณ์ในการกู้ภัยแต่มีไม่เพียงพอและไม่เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ เช่น เรือท้องแบน รถยนต์กู้ภัยยกประตูดึง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการก่อสร้าง รวมถึงระบบการแจ้งเตือนภัยโดยใช้หอกระจายข่าวเพื่อการประชาสัมพันธ์การป้องกันและบรรเทาอุทกภัยยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่

หลังเกิดอุทกภัย

ภายหลังการเกิดอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง ผลการศึกษา พบว่าเกิดความล่าช้าในการฟื้นฟูบูรณะ ปรับปรุง ซ่อมแซม การรวบรวมข้อมูลความเสียหาย การดำเนินการช่วยเหลือมีข้อติดขัดกับระเบียบจากทางราชการทำให้เกิดการเปรียบเทียบ กับเอกชนที่สามารถจัดการได้ทันเวลาที่ ทั้งยังขาดการประชาสัมพันธ์งานที่ได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือหรืองานในอำนาจหน้าที่ รวมทั้งปัญหาในด้านกฎระเบียบที่เข้มงวด ทำให้ประชาชน ที่ได้รับความเดือดร้อนเกิดความสับสนในการร้องขอความช่วยเหลือ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาทำให้ได้รับข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องเปลี่ยนนิสัยทัศน์ 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการจัดการสถานะฉุกเฉินทุกประเภท และระบบเตือนภัยโดยชุมชน โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากประชาชนให้มากที่สุด สามารถจัดการสถานะฉุกเฉินของท้องถิ่นให้บรรลุผลสูงสุด 3) ภาครัฐ ระดับอำเภอจังหวัด ควรทำหน้าที่กำกับดูแล และช่วยเหลือท้องถิ่นกรณีท้องถิ่นร้องขอ

เอกสารอ้างอิง

เทพพรณี เสตสุบรรณ. (2541). *ภัยพิบัติจากธรรมชาติในเขตร้อน*. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ไทยภักดี ธรรมมงคล. (2544). *อุทกภัย*. ชมรมนักอุทกวิทยาไทย. 6(5): 90.

ภาณุมาศ กำคำเพชร. (2550). *แนวทางป้องกันกาเกิด อุทกภัยในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่*.

วิทยานิพนธ์ปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางผังเมือง.

กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์(2545). *การศึกษาวิจัยโครงการสำรวจ*

ความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาอุทกภัย. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยและให้

คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมิทธ ธรรมสโรช (2534). *ภัยธรรมชาติในประเทศไทย*. รายงานการวิจัยส่วนบุคคล หลักสูตรการ

ป้องกันราชอาณาจักร ภาครัฐร่วมเอกชน วิทยาลัยการป้องกันราชอาณาจักร.

อาคม ใจแก้ว และคณะ (2544). *โครงสร้างและกระบวนการบริหารเพื่อป้องกันและบรรเทา*

อุทกภัย:กรณีศึกษาเทศบาล นครหาดใหญ่. รายงานการวิจัยคณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.